

Dr. Sten Körner *in memoriam*

Sten Körner. Foto: P. Pillak

■ 27. aprillil lahkus teispoosusesse pikaegne Gotlandi maa-arhivaar dr. Sten Körner. Põhja-Rootsis Bodenis 1932. aasta 9. juunil sündinud Sten Körner õppis Lundi ülikoolis, kus kaitses ka oma doktoritöö Hastingsi lahingust.¹ Juba 1959. aastast töötas ta Lundi maakonnaarhiivis ja aastast 1965 mõnda aega riigiarhiivi keskaja osakonnas, seejärel oli ta ametis rahandusministeeriumis, kaitserajatiste ametis, statistika keskbüroos, haridusministeeriumis ja sotsiaalametis. Kõik need erinevad töökohad kujundasid temas välja administratiivsed võimed. 1974. aastal sai Sten Körnerist maa-arhivaar Visbys ja ta oli sellel kohal kuni pensionile jäämiseni 1997. aastal.² Tubli ajaloolasena uuris Sten Körner arhiivitöö kõrvalt Gotlandi ehk siis eestipäraselt Ojamaa ajalugu ja andis koos kolleegidega välja arhiiviteatmiku, mis on tänaseni abiks kõikidele Gotlandi ajaloo uurimisest huvitatutele.³ Sten

Körneri 65. sünnipäevaks koostasid tema rohkemvulised kolleegid ja sõbrad mitmetest Läänemere maadest artiklitekogumiku.⁴ Dr. Sten Körner külastas Kieli ülikooli professor Hain Rebase juhitud Saksa ajaloolaste delegatsiooni koosseisus 1989. aasta veebruaris Eestit. Tallinna Linnaarhiivi rikkalikke kogusid nähes tegi ta ettepaneku korraldada vastastikune arhivaalide näitus. Juba järgmisel aastal eksponeeritigi Tallinna Linnaarhiivi dokumente esmalt Visbys, siis veel Stockholmis, Härnösandis, Lundis ja Karlskronas.⁵ Iseseisvuse taastamise teel olnud Eestis oli see esimene suurem kahepoolset korraldatud rahvusvaheline arhiivinäitus. Septembris 1990, kui äsja oma tegevuse taastanud Eesti Arhivaaride Ühing korraldas Tartus II Eesti Arhivaaride Päevad (esimesed toimusid 1938. aastal), siis oli mitmete väliskülaliste hulgas ka Sten Körner.⁶ 1991. aastal sai teoks

¹ S. Körner. *The Battle of Hastings, England, and Europe 1035–1066*. Bibliotheca Historica Lundensis. Lund, 1964.

² Vt. ka T. Siltberg. S. Körner 1932–2014. – *Nordisk Arkivnyt* 2014, hr. 2, lk. 94–95.

³ *Arkivforskning på Gotland*. Utarbetad av: S. Körner, T. Siltberg, T. Sundberg. Visby, 1979.

⁴ *Archiv und Geschichte im Ostseeraum. Festschrift für Sten Körner*. Studia Septemtrionalia. Bd. 3 Herausgegeben von H. Rebas im Auftrag des Zentrums für Nordische Studien, Kiel. Herausgegeben von R. Bohn, H. Rebas und T. Siltberg. Peter Lang, Frankfurt/M., Berlin, Bern, New York, Paris, Wien, 1997. Artiklite autoriteks on Sarmite Pijola, Elena A. Melnikova, James E. Knirk, Detlef Kattinger, Sven-Erik Pernler, Trygve Siltberg, Helmut Piirimäe, Jürgen Elvert, Lars Ericson, Pär Frohnert, Robert Bohn, Rein Helme, Bengt Hammarhjelm, Michael Engelbrecht, Tommy Sundberg, Åke Åberg, Åke G. Sjöberg, Marianne Holm, Ingrid Bohn, Erik Norberg, Bengt Stolt, Gunnar Svahnström/Jan Utas, Per-Göran Ersson, Lennart Bohman, Elisabeth Siltberg, Alfonsas Tamulynas, Peep Pillak, Hain Rebas, Sven-Olof Lindquist.

⁵ Vt. lähemalt: S. Körner. Sverige, Gotland och Baltikum – några personliga erfarenheter om Tallinn och Visby. – *Arkiv, Samhälle och Forskning* 1991, nr. 1, Stockholm, 1991, lk. 61–71.

⁶ Vt. lähemalt: Lars Ericson. De II. Estniska arkivdagarna i Tartu, 19–20 september 1990. – *Arkiv, Samhälle och Forskning* 1/1991, Stockholm, 1991, lk. 49–52.

Rootsi Riigiarhiivi, Sõjaarhiivi, Stockholmi Linnaarhiivi, samuti Visby, Lundi ja Härnösandi maakonnaarhiivide dokumentide näitus Eestis, mida sai vaadata nii Tallinnas kui ka Kuressaares, Tartus ja Narvas.⁷ Näituste projektijuhiks oli muidugi Sten Körner. Pärast Eestit läks näitus edasi veel Riiasse ja mõne aja pärast saadeti Lätist samalaadne näitus Rootsi.⁸ 1994. aastal laienes projekt ka Leedusse ja sealgi vedas näituste korraldamist Sten Körner.⁹

Nii oli Sten Körner üks neist, kes pani juba enne meie iseseisvuse taastamist aluse tihedale koostööle Põhja- ja Baltimaade arhiivide vahel, edaspidi see koostöö üha tihenes ja laienes.

Sten Körner ei olnud mitte ainult hea ajaloolane, tubli arhivaar ja asjalik administraator, vaid ka kodanikuühiskonnas aktiivne osaleja. Kui ma Visbyt külastasin, siis hämmastas mind sealse rikkaliku kultuuripärandi ja kauni looduse hulgas eriti üks omapärane organisatsioon – *Sällskapet De Badande Vännerna* ehk siis Suplevate Sõprade Selts. See oli üks esimesi organisatsioone Gotlandil, alustanud oma tegevust 9. juulil 1814. aastal. Seltsi liikmed saavad kokku iga kuu esimesel teisipäeval ja arutavad, mida nad oma saare heaks teha saavad. Seltsi asutamise aastapäeva tähistatakse traditsiooniliselt napsi ja kringliga – nii juba 200 aastat järjepanu. Selts on Gotlandil asutanud esimese rahvakooli, panga, botaanikaiaia, kunstimuuseumi jne. Kui 1944. aastal Balti paadipõgenikud saabusid Gotlandile, siis oli üheks nende majutuskohaks Suplevate Sõprade Seltsi maja. Selts toetab muidugi ka Gotlandi ajaloo uurimist ning toetas 1990. aastate alguses kontaktide loomist Baltimaade arhiividega. Sten Körner oli Suplevate Sõprade Seltsis juhtivana tegev ja üks tema viimaseid uurimistöid oli seltsi 200. aastapäevaks ajalooramatute koostamine. Selleks töötas ta läbi tuhatkond protokollide seltsi varasema tegevuse ajast ja koostas nende põhjal 550-leheküljelise kokkuvõtte.

Mul oli õnn olla Sten Körneriga koos paljudel sõitudel mööda Eestit, Lätit ja Leedut. Tema kavandatud reisid olid alati eesmärgipäraselt tulemuslikud, kuid ka muidu igati sil-

maringi laiendavad ettevõtmised. Sten Körner oli eesmärgi saavutamisel järjekindel, kuid ei surunud teistele kunagi midagi peale. Arvamust avaldas ta alati väga tagasihoidlikult ning seejärel oli äärmiselt viisakalt valmis teist osapoolt ära kuulama ja ka vastaspoole seisukohti arvestama. Sten Körner ei olnud nendel reisidel mitte üksnes hea korraldaja ja läbirääkija, vaid ka suurepärase kaaslane, kellega oli mõnus koos aega veeta. Tuntud oli tema kõneosavus, millega ta ikka ja jälle üllatas oma kolleege ja sõpru, nii kitsamas ringis istudes kui ka suurema auditooriumi ees seistes. Tema erudeeritus ja huumorimeel olid inspireerivad ja on seda jätkuvalt kõikidele tema kolleegidele-sõpradele Eestis.

Peep Pillak

Peep Pillak

(1957), MA, vanemraamatukoguhoidja,
Hoiuraamatukogu,
Suur-Sõjamäe 4a, 11415 Tallinn,
peep.pillak@gmail.com

⁷ Rootsi–Eesti–Läti / Zviedrija–Igaunija–Latvia / Schweden–Estland–Lettland / Sveriga–Estland–Lettland. Meie ühine ajalugu. Unsere gemeinsame Geschichte. Koostanud S. Körner. Visby, 1991.

⁸ Lettland–Sverige / Latvija–Zviedrija / Lettland–Schweden. Ausstellung des Lettländischen Staatsarchivs in Schweden. Visby, 1992.

⁹ Litauen–Sverige. Historiska dokument i Litauens arkiv / Lithuania–Sweden. Historic documents from the Lithuanian archives / Lietuva–Švedija. Visby, 1994.